

KINH TẾ - XÃ HỘI**THỰC TRẠNG NGÂN SÁCH CỦA CHÍNH PHỦ MỸ
DƯỚI THỜI TỔNG THỐNG BILL CLINTON VÀ
TỔNG THỐNG GEORGE W. BUSH**

Lê Thị Vân Nga*

Giam thâm hụt ngân sách và thiết lập cân bằng ngân sách luôn là mục tiêu hàng đầu trong chính sách tài chính của Mỹ. Các quan chức chính phủ cho rằng, thâm hụt ngân sách thấp sẽ làm giảm tình trạng vay mượn của chính phủ và có xu hướng đẩy lãi suất đi xuống, tạo điều kiện cho các doanh nghiệp vay vốn để mở rộng hoạt động kinh doanh. Trong thập kỷ 1990, thông qua các chính sách tăng thuế và giảm chi tiêu chính quyền của Tổng thống Bill Clinton, đã đạt được tình trạng thặng dư ngân sách vào năm 1998. Đồng thời trong giai đoạn này, nền kinh tế Mỹ luôn tăng trưởng với tốc độ cao, tỷ lệ thất nghiệp thấp. Tuy nhiên, sau khi Tổng thống G. W. Bush lên cầm quyền từ năm 2001, để đối phó với tình trạng suy thoái kinh tế đầu thập niên 2000, ông Bush đã đưa ra các chính sách cắt giảm thuế và tăng chi tiêu, tăng trợ cấp cho các chương trình phúc lợi, dẫn đến cán cân ngân sách của Mỹ đã thâm hụt trở lại. Việc xử lý tình trạng thâm hụt trong giai đoạn này đã cho thấy sự linh hoạt của các chính phủ trong việc điều tiết các chính sách tài

chính nhằm mục tiêu ổn định và phát triển nền kinh tế Mỹ.

1. Thực trạng ngân sách Mỹ dưới thời Tổng thống Bill Clinton

Sau khi Tổng thống Bill Clinton lên nhận chức, với những nỗ lực nhằm giảm thâm hụt ngân sách bao gồm các biện pháp tăng thuế và giảm chi tiêu quyết liệt, đến năm 1998, ngân sách của Chính phủ Mỹ cuối cùng đã trở lại thặng dư. Từ năm 1993, mức thâm hụt ngân sách đã giảm dần và cân bằng trở lại vào cuối những năm 1990. Năm 1998, Mỹ đã đạt thặng dư ngân sách 70 tỷ USD, hoàn thành mục tiêu thặng dư ngân sách trước 4 năm so với dự kiến của chính phủ (tức là vào năm 2002). Năm 1999, Mỹ tiếp tục đạt thặng dư ngân sách ở mức 123 tỷ USD và đến năm 2000, thặng dư ngân sách của chính phủ đạt 237 tỷ USD. Trong năm tài khóa 2000, Chính phủ Mỹ đã chi trả 223 tỷ USD nợ công¹.

Luật Tái lập Ngân sách Tổng thể 1993 là bước đầu đẩy thu ngân sách tăng lên đáng kể, thông qua việc tăng thuế, luật này đã giúp thâm hụt ngân sách của chính phủ giảm dần. Trong 8

(*) Viện Nghiên cứu Châu Mỹ

năm dưới thời Tổng thống Bill Clinton, ông đã giảm chi tiêu ngân sách của chính phủ liên bang từ 22,1% GDP xuống còn 18,2% GDP². Chi tiêu của chính quyền được xác định là thấp nhất kể từ năm 1974. Chi tiêu cho quốc phòng và chi tiêu cho các lĩnh vực khác trong kế hoạch ngân sách đều đã giảm. Thông qua cải tổ các chương trình xã hội phúc lợi, Tổng thống Clinton và

đảng cầm quyền đã cắt giảm đáng kể chi tiêu tùy nghi và chi tiêu bắt buộc theo luật định. Tất cả những kết quả này đã dẫn đến cân bằng ngân sách dần được tạo lập. Tỷ lệ thâm hụt ngân sách/GDP giảm từ 3,8% năm 1990 xuống còn 0,3% năm 1997, tiến tới thặng dư vào năm 1998 và tỷ lệ thặng dư ngân sách/GDP tăng từ 0,9% lên tới 4% trong năm 2000.

Bảng 1: Tỷ lệ thâm hụt (thặng dư) ngân sách/ GDP trong thập niên 1990

Năm	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Mức thâm hụt (tỷ USD)	-221	-269	-290	-255	-203	-163	-107	-22	70	123	237
% so với GDP	-3,8	-4,5	-4,6	-3,8	-2,9	-2,2	-1,3	-0,3	0,9	1,3	4

Nguồn: Văn phòng Ngân sách Quốc hội (CBO, 2013)

Trong hai nhiệm kỳ của Tổng thống Clinton, nền kinh tế Mỹ tăng trưởng mạnh mẽ với tốc độ tăng GDP từ 2,87% năm 1993 đã tăng lên 4,11% năm 1994 ngay sau khi Đạo luật Tái lập ngân sách tổng thể 1993 được ban hành và tốc độ tăng trưởng GDP luôn được giữ vững ở mức trên dưới 4% trong những năm cuối thập niên 1990³. Trong thời kỳ này, nhiều việc làm mới được tạo ra và tỷ lệ thất nghiệp đạt mức thấp nhất trong vòng 30 năm. Nguyên nhân của sự tăng trưởng vẫn còn là vấn đề gây tranh cãi, song một số người cho rằng sự tăng trưởng này một phần là nhờ kế hoạch tăng thuế được đưa ra năm 1993 dẫn đến cân bằng ngân sách được tạo lập, nợ công giảm và dẫn đến việc hạ lãi suất, kích cầu và làm tăng mức chi tiêu cho tiêu dùng.

2. Thực trạng ngân sách Mỹ dưới thời Tổng thống Bush

Do các chính sách cắt giảm thuế nhằm kích thích tăng trưởng sau suy thoái kinh tế và tăng chi tiêu (đặc biệt là chi tiêu cho hai cuộc chiến tranh và chi tiêu vào các chương trình chống khủng bố), bước vào thập niên 2000, sau khi Tổng thống Bush lên nhậm chức, ngân sách của Chính phủ Mỹ đã nhanh chóng rơi vào tình trạng thâm hụt trở lại. Tốc độ tăng chi tiêu (bao gồm các khoản trả lãi ròng, chi tiêu phân bổ bắt buộc theo luật định và chi tiêu tùy nghi) tăng với tốc độ nhanh hơn nhiều so với tốc độ tăng của các khoản thu thuế (nguồn chủ yếu của thu ngân sách), khiến cho tình trạng thâm hụt ngân sách ngày càng trở nên trầm trọng. Thâm hụt ngân sách của Chính phủ Mỹ đã tăng từ 158 tỷ

USD năm 2002 lên đến 459 tỷ USD năm 2008. Sau năm 2008, do tác động của khủng hoảng tài chính và chi tiêu của

chính phủ vào các chương trình kích thích kinh tế tăng mạnh, thâm hụt ngân sách đã tăng lên đến 1.752 tỷ USD năm 2009.

Bảng 2: Ngân sách Liên bang Mỹ giai đoạn 2002-2009

Đơn vị: tỷ USD danh nghĩa

Năm tài khóa	Lãi ròng	Chi tiêu phân bổ bắt buộc theo luật định	Chi tiêu tùy nghi	Tổng chi tiêu	Tổng thu ngân sách	Thâm hụt
2002	171	1 106	734	2.011	1 853	-158
2003	153	1.182	825	2.160	1.783	-378
2004	160	1.282	895	2 293	1.880	-413
2005	184	1.320	968	2.472	2.154	-318
2006	227	1.412	1.017	2.655	2.407	-248
2007	237	1 451	1.041	2.730	2.568	-162
2008	253	1 610	1.120	2 983	2.524	-459
2009	148	2.516	1.279	3.938	2.186	- 1 752

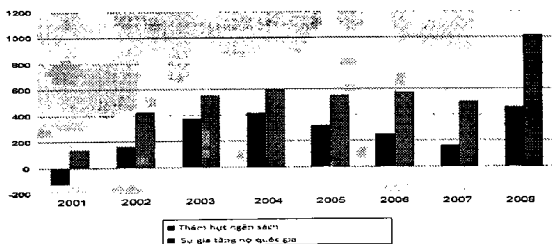
Nguồn: *Budget of the United States FY2009, Historical Tables and A New Era of Responsibility, Summary Tables, www.budget.gov*

Các biện pháp cắt giảm ngân sách và các sáng kiến chi tiêu kể từ năm 2001 của Chính quyền Tổng thống Bush cũng khiến nợ quốc gia tăng với tốc độ nhanh chóng. Hình 1 cho thấy trong những năm

từ 2001-2008, dưới thời Tổng thống G.W. Bush, thâm hụt ngân sách liên tục tăng và song song với sự gia tăng thâm hụt ngân sách thì nợ quốc gia của Chính phủ Mỹ còn tăng với tốc độ nhanh hơn.

Hình 1: Thâm hụt ngân sách so với sự gia tăng nợ quốc gia từ 2001-2008

Đơn vị tính: tỷ USD

Nguồn: www.en.wikipedia.org

Như vậy, nhằm kích thích nền kinh tế sau khủng hoảng bong bóng công nghệ đầu thế kỷ XXI, Chính quyền Bush đã

đưa ra các biện pháp cắt giảm thuế mạnh mẽ và tăng chi tiêu cho các chương trình an sinh xã hội. Các biện

pháp tài khóa này trên thực tế đã thúc đẩy tốc độ tăng GDP tăng từ 0,3% năm 2001 lên 2,45% năm 2002 và 4,4% trong năm 2004⁴. Tuy nhiên, việc cắt giảm thuế mạnh mẽ và tăng chi tiêu đã khiến thâm hụt ngân sách tăng mạnh trong giai đoạn 2001-2008, kéo theo gánh nặng nợ công ngày càng cao.

3. Kết luận

Trong giai đoạn 1998-2002, ngân sách của Chính phủ Mỹ được chính phủ của Tổng thống Bill Clinton cân bằng và duy trì ở trạng thái thặng dư. Theo các chuyên gia kinh tế, ngân sách thặng dư trong giai đoạn này đã giúp Chính phủ Mỹ duy trì được lãi suất thực tế ở mức thấp hơn, góp phần thúc đẩy đầu tư, nâng cao năng suất và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế. Có thể thấy được, cân bằng ngân sách đạt được dưới thời Tổng thống Bill Clinton là do Luật Tái lập ngân sách tổng thể với các nội dung tăng thuế nhằm tăng thu ngân sách được thực hiện khá quyết liệt và các biện pháp giảm chi ngân sách khiến cho chi tiêu ngân sách dưới thời Tổng thống Bill Clinton đã giảm mạnh so với các thời kỳ trước đó.

Tình trạng thặng dư ngân sách khiến Chính phủ Mỹ bắt đầu chuyển sang cắt giảm thuế, song nỗ lực giảm thuế phải đối mặt với những thách thức mới khi thể hệ dân số sinh ra trong thời kỳ bùng nổ dân số đến tuổi về hưu và do đó các khoản trợ cấp cũng như chi tiêu cho hệ thống an sinh xã hội nói chung tăng mạnh.

Dưới thời Tổng thống George W. Bush (2001-2008), chi tiêu của Chính

phủ Mỹ thường xuyên vượt thu ngân sách của chính phủ dẫn đến bội chi và kéo theo nợ công ngày càng tăng cao. Từ sau năm 2008, do tác động của khủng hoảng tài chính toàn cầu và các chương trình chi tiêu kích thích sự tăng trưởng và phục hồi của nền kinh tế, tình trạng thâm hụt ngân sách càng trở nên trầm trọng.

Các chính sách tài khóa nhằm kích thích sự tăng trưởng trở lại của nền kinh tế, tổng chi tiêu dưới thời Tổng thống Bush đã tăng mạnh so với thời kỳ Tổng thống Bill Clinton. Tổng chi tiêu chính phủ của Chính quyền Tổng thống Bush đã tăng gần gấp hai lần so với tổng chi tiêu chính phủ của Chính quyền Bill Clinton. Nước Mỹ trong 8 năm cầm quyền của Tổng thống George W. Bush đã rơi vào tình trạng nợ quốc gia nặng nề, trong thời kỳ diễn ra hai cuộc chiến tại Iraq và Afghanistan, nợ quốc gia tăng thêm mỗi năm 500 tỷ USD.

Tuy vậy, một số quan điểm cho rằng chi tiêu chính phủ không phải là yếu tố duy nhất gây ra tình trạng thâm hụt ngân sách dưới thời Tổng thống G. W. Bush. Một yếu tố khác cũng góp phần quan trọng dẫn đến thâm hụt ngân sách nặng nề trong giai đoạn này là sự suy giảm nguồn thu của chính phủ. Sự suy giảm nguồn thu của chính phủ có thể xuất phát từ hai nguyên nhân: thứ nhất là, chính sách cắt giảm thuế của Tổng thống Bush đã khiến doanh thu của chính phủ bị ảnh hưởng; và thứ hai là, nền kinh tế suy yếu cũng có tác động làm giảm thu nhập và lợi nhuận từ đầu tư.

Nhìn chung, trong lịch sử nền kinh tế Mỹ, trước những năm 1960, cán cân ngân sách của Chính phủ Mỹ luôn ở mức thặng dư và ổn định để duy trì sự tăng trưởng của nền kinh tế. Tuy nhiên, từ những năm 1970, cán cân ngân sách của Mỹ bắt đầu rơi vào tình trạng thâm hụt, và tình trạng này ngày càng trở nên trầm trọng, đe dọa đến sự ổn định của nền kinh tế Mỹ. Dưới thời Tổng thống Bill Clinton, cán cân ngân sách của Mỹ tạm thời đạt được tình trạng cân bằng và thặng dư trở lại. Sau đó, dưới thời Tổng thống G.W. Bush, cán cân ngân sách của Mỹ tiếp tục rơi vào thâm hụt. Đặc biệt, từ sau khủng hoảng tài chính năm 2008, tình trạng thâm hụt ngân sách của Chính phủ Mỹ ngày càng trở nên trầm trọng do việc gia tăng chi tiêu để khắc phục khủng hoảng và chắc chắn sẽ có những tác động tiêu cực tới quá trình phục hồi của nền kinh tế Mỹ. Vì vậy, những Tổng thống kế tiếp của Chính phủ Mỹ vẫn luôn phải quan tâm đến vấn đề này trong các giải pháp để phục hồi và phát triển nền kinh tế Mỹ trong tương lai ■

Tài liệu tham khảo:

Tiếng Việt

1. Bùi Thị Mai Hoài (2007), *Cân đối ngân sách nhà nước Việt Nam trong nền kinh tế thị trường*, Luận án Tiến sĩ năm 2007 tại trường Đại học Kinh tế thành phố Hồ Chí Minh.
2. Nguyễn Thiết Sơn (2002), *Nước Mỹ những năm đầu thế kỷ XXI*, Nhà xuất bản Khoa học xã hội

Tiếng Anh

3. Antony Davies, Bruce Yandle, Derek Thieme and Robert Sarvis (2012), "The U.S. Experience with fiscal stimulus: A Historical and Statistical Analysis of U.S. Fiscal Stimulus Activity, 1953-2011", Working Paper April 2012

4. Brian D. Blankship, 2012 Are we all Keynesians now? Political Ideology and State Deficit Spending in the Great Recession, *The International Student Journal* Vol.4 No07.
5. Brian W. Cashell (2010), *The Federal Government Debt its Size and Economic Significance*. <http://www.fas.org/sgp/crs/misc/RL31590.pdf>
6. Bryan D. Jones, Frank R. Baumgartner, James L. true (2002), *Policy Macropunctuations: How the U.S. Budget Evolved* Paper distributed for discussion at Budgetary Policy Change: Measures and Models, Conference at Nuffield College, Oxford, March 8-9, 2002
7. Caldwell Bishop (2011), *U.S. Budget Problems: Implications for Development Worldwide*. <http://www.audiencescapes.org/us-budget-problems-implications-development-worldwide-deficit-cuts-pakistan-afghanistan-woodrow-wilson-event>
8. Harvey Rosen (1995), *Public Finance*.
9. Klesen, Kevin L. and Thornton, Daniel L. (2011), *The Federal Debt: Too Little Revenue or Too Much Spending?* Federal Reserve Bank of St Louis Economic Synopses, 2011a, No. 20, July 7, 2011, <http://research.stlouisfed.org/publications/es/11/ES1120.pdf>
10. Martin Muhleisen & Christopher Towe (2004), *U.S. Fiscal Policies and Priorities for Long-Run Sustainability* <http://www.imf.org/external/pubs/op/227/index.htm>
11. Office of Management and Budget (2013) "Historical Tables - Budget of the U.S. Government" <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/BUDGET-2013-TAB/pdf/BUDGET-2013-TAB.pdf>
12. Tax Policy Center, Urban Institute and Brookings Institution (March 2007), *Tax Facts Historical Top Tax Rate*. <http://www.taxpolicycenter.org/taxfacts/displayafact.cfm?Docid=213>
13. Veronique de Rugy (2009), "Spending under President George W. Bush", Working Paper (March 2009) http://mercatus.org/uploadedFiles/Mercatus/WP0904_GAP_Spending%20Under%20President%20George%20W%20Bush.pdf

Chú thích:

1. TS. Vũ Đăng Hinh (2002), *Chính sách kinh tế Mỹ dưới thời Bill Clinton*
2. Edward Morrissey (2012), *Clinton's Spending Cuts - Not His Tax Hikes Worked*, *The Fiscal Times* <http://www.thefiscaltimes.com/Columns/2012/12/05/Clintons-Spending-Cuts-Not-His-Tax-Hikes-Worked>
3. 1990s United States boom. https://en.wikipedia.org/wiki/1990s_United_States_boom
4. Index Mundi, <http://www.indexmundi.com/g.aspx?c=us&v=66>